

Notat om folkeskolers brug af vikarer i undervisningen

Resume

For at belyse folkeskolernes brug af vikarer, har 320 folkeskoler med normalundervisning i tre uger registreret detaljerede oplysninger om deres undervisning. Skolerne har blandt andet opgjort hvor mange undervisningstimer, der ikke bliver gennemført som planlagt, og hvilke kvalifikationer en eventuel vikar har.

Skolernes indberetninger viser samlet set følgende:

- 3,2 procent af de samlede undervisningstimer bliver gennemført med en **læreruddannet** vikar.
- 6,5 procent af timerne bliver gennemført med en vikar **uden kvalifikationsgivende** uddannelse.
- 1,2 procent af timerne bliver gennemført med en **pædagoguddannet** vikar.
- I 0,3 procent af timerne foregik der ikke undervisning.
- **Samlet set** er 11,1 procent af undervisningstimerne ikke blevet gennemført som planlagt.

Baggrund for undersøgelsen

I forbindelse med vedtagelsen af lov nr. 192 af 27. februar 2017 i Folketinget om opfølgning på folkeskolereformen mv. er det forudsat i bemærkningerne til loven, at Undervisningsministeriet vil følge tæt, i hvilket omfang skolerne bruger vikarer uden de i folkeskolelovens kapitel 4 krævede kvalifikationer.

Undervisningsministeren besluttede på den baggrund, at der skal indberettes oplysninger til Styrelsen for It og Læring om folkeskolernes brug af vikarer og deres kvalifikationer, samt i hvilket omfang undervisningen gennemføres som planlagt.

Vikartimer defineres som planlagt undervisning, der ikke gennemføres med den planlagte underviser, uanset underviserens kvalifikationer og ansættelsesforhold.

Med 'planlagt undervisning' menes, at undervisningen har været planlagt allerede i forbindelse med skemaplanlægningen, fx ved skoleårets start.

Med 'planlagt underviser' menes, at underviseren er skrevet ind og står som underviser i den planlagte undervisning.

Undersøgelsen er gennemført som en stikprøve blandt 320 folkeskoler. I perioden fra den 9. april 2018 til den 26. april 2018 (14 undervisningsdage) har alle udvalgte skoler foretaget en registrering af den faktisk gennemførte undervisning i alle skolens normalklasser. I bilag 1 'Metode' nedenfor gennemgås indberetningen nøjere, herunder den usikkerhed som knytter sig til, at der er benyttet en stikprøve både af skoler og af uger i skoleåret.

Skolerne har indberettet følgende oplysninger om undervisningen:

- A. Antal undervisningstimer gennemført efter planen
- B. Antal undervisningstimer der *ikke* er gennemført efter planen – opdelt i forhold til:
 - a) Timer, hvor undervisningen er gennemført med en læreruddannet vikar eller en vikar med særlige kvalifikationer
 - b) Timer, hvor undervisningen er gennemført med en pædagoguddannet vikar eller en vikar med relevante kvalifikationer
 - c) Timer, hvor undervisningen er gennemført af en vikar uden kvalifikationsgivende uddannelse eller særlige/relevante kvalifikationer)
 - d) Timer, hvor der ikke er foregået undervisning

Ovenstående timer er indberettet separat for:

- 1. Indskolingen: børnehaveklasse - 3. klasse
- 2. Mellemtrin/udskolingen: 4. klasse – 9. klasse
- 3. Den understøttende undervisning (alle klassetrin samlet)

Det anvendte indberetningsskema kan ses i bilag 2.

Resultater

Undersøgelsens formål er at give et indblik i, hvor mange timer der ikke bliver gennemført som planlagt, samt hvilken uddannelsesbaggrund vikarene har. Resultaterne fra indberetningen bliver gennemgået nedenfor.

Der indgår 314¹ skoler ud af de 320 deltagende skoler i det validerede datasæt, jf. bilag 1. I tabel 1 på næste side er andelen af timer, som for disse skoler er blevet gennemført efter planen, markeret med grønt. Samlet set er 88,9 procent af alle de indberettede undervisningstimer på tværs af alle klassetrin og inklusiv den understøttende undervisning blev gennemført efter planen. Understøttende undervisning har den højeste andel timer gennemført efter planen på 91,1 procent, dernæst kommer de fagopdelte timer i mellemtrinnet/udskolingen, hvor 88,8 procent af timerne er

¹ To skoler indberettede ikke data og fire skoler er udeladt, fordi de har indberettet meget få undervisningstimer i forhold til antal klasser på skolen og det har ikke været muligt via mail eller telefon at få verificeret tallene.

gennemført efter planen. Der er færrest timer, der er gennemført efter planen, i indskolingen, hvor 87,9 procent af timerne blev gennemført som planlagt.

Andelen af undervisningstimer, som *ikke* er blevet gennemført efter planen, fordelt på de forskellige typer af ændringer, er markeret med blå. Samlet set er det 11,1 procent af undervisningstimerne, der ikke er blevet gennemført som planlagt. Andelen af timer, der ikke gennemføres efter planen, er højest i indskolingen, hvor det drejer sig om 12,0 procent af timerne. Andelen er lavest i den understøttende undervisning, hvor 8,9 procent af timerne ikke blev afholdt som planlagt.

Tabel 1. Oversigt over andel undervisningstimer, som ikke er gennemført som planlagt, og hvordan disse timer er vikardækket.

		Andel klokketimer:			Samlet bh.-9. klasse inkl. UU
		Timer i kompetenceområder/ fagopdelte timer i bh.-3. klasse	Fagopdelte timer i 4. -9. klasse	Understøttende undervisning (UU) i Bh.-9. klasse	
	A. Andel undervisningstimer gennemført efter planen	87,9%	88,8%	91,1%	88,9%
Ikke gennemført efter planen	Samlet – Andel undervisningstimer ikke gennemført efter planen	12,0%	11,2%	8,9%	11,1%
	B. Andel undervisningstimer gennemført med en læreruddannet vikar eller en vikar med særlige kvalifikationer	3,2%	3,5%	2,3%	3,2%
	C. Andel undervisningstimer gennemført med en pædagoguddannet vikar eller en vikar med relevante kvalifikationer	1,9%	0,8%	1,2%	1,2%
	D. Andel undervisningstimer gennemført af en vikar uden kvalifikationsgivende uddannelse eller særlige/relevante kvalifikationer	6,8%	6,6%	5,2%	6,5%
	E. Antal timer, hvor der ikke er foregået undervisning	0,1%	0,4%	0,3%	0,3%

Note: Tabellen er baseret på data fra 314 skoler. Se bilag 1 for en beskrivelse af metoden.

Kilde: Styrelsen for It og Læring

Af tabel 1 fremgår det også, at læreruddannede vikarer eller vikarer med særlige kvalifikationer har stået for 3,2 procent af den samlede undervisning. Andelen er højest på mellemtrinnet/udskolingen, hvor andelen er 3,5 procent. Indskolingen ligger på samme niveau med 3,2 procent og endelig den understøttende undervisning med 2,3 procent.

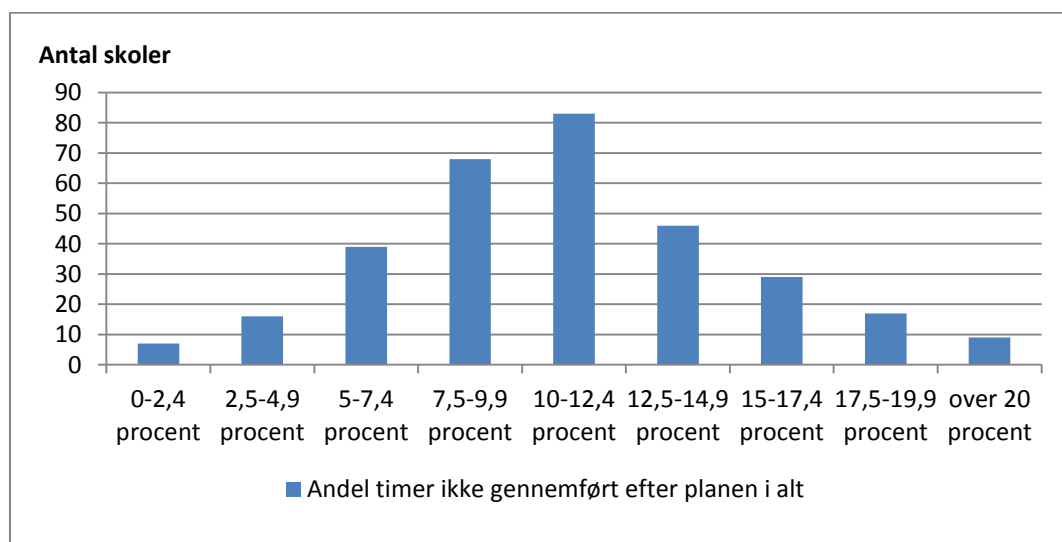
Der bliver brugt flere pædagoguddannede vikarer i den fagopdelte undervisning i indskolingen end i den fagopdelte undervisning på mellemtrinnet/udskolingen. I indskolingen er det 1,9 procent af undervisning, der bliver gennemført med en pædagoguddannet vikar, mens det på mellemtrinnet/udskolingen er 0,8 procent af undervisningen.

De fleste af vikartimerne blev gennemført med vikarer uden kvalifikationsgivende uddannelse eller særlige/relevante kvalifikationer. Det er således 6,5 procent af alle undervisningstimer, der bliver gennemført med vikarer uden kvalifikationsgivende uddannelse eller særlige/relevante kvalifikationer. Andelen er på samme niveau for den fagopdelte undervisning i både indskolingen og på mellemtrinnet/udskolingen, nemlig 6,8 procent henholdsvis 6,6 procent, mens andelen er lavere i den understøttende undervisning. Her er andelen af timer, der bliver gennemført med en vikar uden kvalifikationsgivende uddannelse eller særlige/relevante kvalifikationer, 5,2 procent.

Det er meget få timer, hvor der ikke er foregået undervisning, samlet set er det 0,3 procent af timerne.

Der er relativt stor forskel mellem skolerne på, hvor stor en andel af undervisningstimerne, der ikke er blevet gennemført efter planen. Figur 1 viser fordelingen for de 314 skoler. Mindste værdi er 0 procent og højeste værdi er 29,4 procent. To ud af tre skoler ligger i intervallet fra 7-15 procent.

Figur 1. Skolernes andel af den planlagte undervisning, der ikke gennemføres som planlagt.

Note: Tabellen er baseret på data fra 314 skoler. Se bilag 1 for en beskrivelse af metoden.
Kilde: Styrelsen for It og Læring

I tabel 2 ses, at der på skolerne i Region Hovedstaden er en større andel af undervisningstimerne, der ikke gennemføres efter planen end skolerne i resten af landet. I Region Hovedstaden er 11,9 procent af timerne ikke gennemført efter planen, mens det tilsvarende tal for de øvrige regioner samlet set er 10,9 procent.

En relativ stor andel af undervisningstimerne i Region Hovedstaden gennemføres af en vikar uden kvalifikationsgivende uddannelse, nemlig 8,1 procent. Det tilsvarende tal for resten af landet er 5,9 procent.

Der er ikke vist en tilsvarende sammenligning af de øvrige regioner ift. landsgennemsnittet, da der ikke er en væsentlig forskel blandt disse regioner ift. landsgennemsnittet.

Tabel 2. Oversigt over andel undervisningstimer, som ikke er gennemført som planlagt og hvordan disse timer er vikardækket. Opdelt på geografi.

		Andel klokketimer:	
		Region Hovedstaden	Resten af landet
	A. Andel undervisningstimer gennemført efter planen	88,1%	89,1%
Ikke gennemført efter planen	Samlet – Andel undervisningstimer ikke gennemført efter planen	11,9%	10,9%
	B. Andel undervisningstimer gennemført med en læreruddannet vikar eller en vikar med særlige kvalifikationer	2,9%	3,3%
	C. Andel undervisningstimer gennemført med en pædagoguddannet vikar eller en vikar med relevante kvalifikationer	0,7%	1,4%
	D. Andel undervisningstimer gennemført af en vikar uden kvalifikationsgivende uddannelse eller særlige/relevante kvalifikationer	8,1%	5,9%
	E. Antal timer, hvor der ikke er foregået undervisning	0,3%	0,3%

Note: Tabellen er baseret på data fra 314 skoler (Region Hovedstaden: 61 skoler; resten af landet: 253 skoler). Se bilag 1 for en beskrivelse af metoden.

Kilde: Styrelsen for It og Læring

I tabel 3 er skolerne delt op efter størrelse. På de store skoler (over 600 elever) er der en lidt større andel af undervisningstimerne, der ikke gennemføres efter planen end på de små og mellemstore skoler. På de store skoler gennemføres 11,5 procent af timerne ikke efter planen, mens tallet er 10,9 procent henholdsvis 10,8 procent for de små (under 300 elever) og mellemstore (300-600 elever) skoler. Forskellen mellem de tre skolestørrelser er dog lille og kan ligge inden for den almindelig tilfældige variation.

Der ses endvidere, at jo mindre skolerne er, des mere har de sikret, at vikartimerne blev gennemført med en læreruddannet eller pædagoguddannet vikar. På de små skoler gennemføres 5,1 procent af timerne med en vikar uden kvalifikationer. Tilsvarende er det 6,0 procent for de mellemstore skoler og 7,2 procent for de store skoler.

Tabel 3. Oversigt over andel undervisningstimer, som ikke er gennemført som planlagt og hvordan disse timer er vikardækket. Opdelt på skolestørrelse.

		Andel klokketimer:		
		Små skoler	Mellemstore skoler	Store skoler
	A. Andel undervisningstimer gennemført efter planen	89,1%	89,2%	88,5%
Ikke gennemført efter planen	Samlet – Andel undervisningstimer ikke gennemført efter planen	10,9%	10,8%	11,5%
	B. Andel undervisningstimer gennemført med en læreruddannet vikar eller en vikar med særlige kvalifikationer	3,7%	3,3%	3,0%
	C. Andel undervisningstimer gennemført med en pædagoguddannet vikar eller en vikar med relevante kvalifikationer	1,9%	1,3%	0,9%
	D. Andel undervisningstimer gennemført af en vikar uden kvalifikationsgivende uddannelse eller særlige/relevante kvalifikationer	5,1%	6,0%	7,2%
	E. Antal timer, hvor der ikke er foregået undervisning	0,1%	0,3%	0,3%

Note: Tabellen er baseret på data fra 314 skoler. Se bilag 1 for en beskrivelse af metoden (små skoler: 95 skoler; mellemstore skoler: 124 skoler; store skoler: 95 skoler).

Små skoler: under 300 elever; mellemstore skoler: 300-600 elever; store skoler: over 600 elever

Kilde: Styrelsen for It og Læring

Tidligere undersøgelser af folkeskolers brug af vikarer

Folkeskolernes brug af vikarer har senest været undersøgt 2011². Sammenligning af resultater fra 2011 til 2018 skal ske med varsomhed, da undersøgelsesernes fokus har været forskellige. Undersøgelsen i 2018 har haft fokus på vikarernes kvalifikationer, mens undersøgelsen i 2011 havde fokus på, hvorvidt vikartimerne kunne tælles med som undervisningstimer eller ej.

I undersøgelsen fra 2011 fandt man frem til, 91,2 procent af undervisningstimerne blev læst efter planen. I nærværende rapport er det tilsvarende tal 88,9 procent.

Rapporten over undersøgelsen i 2011 (og de tidligere undersøgelser) kan findes her [\[LINK\]](#).

² Også i 2010 og 2004 blev skolernes brug af vikarer undersøgt.

Bilag 1. Metode

Datagrundlaget til notatets opgørelser er baseret på en stikprøve, som er udtrukket blandt alle folkeskoler med normalklasser. Stikprøven består af 320 skoler, hvilket svarer til ca. en fjerdedel af landets folkeskoler med normalklasser. Endvidere er der valgt kun at registrere tal for tre skoleuger, jf. nedenfor. Stikprøvemodellen er valgt for at kunne give et estimat for brugen af vikarer i folkeskolen på landsplan uden samtidig at skulle belaste sektoren unødigt meget med opgørelser og indberetninger af disse tal.

Stikprøven er tilfældigt udtrukket, men er stratificeret ud fra regioner og skolestørrelse, således at de deltagende skoler ligger spredt ud over landet, og er af varierende størrelse.

Registreringsperioden på knap tre uger (den 9. april til den 26. april 2018) er valgt som et kompromis mellem på den ene side at have en tilstrækkelig lang registreringsperiode, således at daglige variationer udjævnes, og på den anden side ikke at belaste skolerne i unødigt lang tid.

Registreringsskemaet kan ses i bilag 2. Registreringsskemaet var tilgængeligt for skolerne efter login på Styrelsen for It og Lærings indberetningsside.

Skolerne skulle ikke indberette den faktisk gennemførte undervisning på daglig basis, men først efter registreringsperioden afslutning. For at hjælpe skolerne med den praktiske daglige registrering, havde Styrelsen for It og Læring udarbejdet to løsninger, som skolerne valgfrit kunne vælge mellem:

- Et papirskema som skolen kunne kopiere og fx udfylde på daglig basis. Efter de tre uger skulle skolen så manuelt summere alle timer og indtaste resultatet på indberetningssiden.
- Et Excel ark med flere faneblade, som skolerne kunne udfylde på daglig basis. Efter de tre uger kunne skolen i et separat faneblad aflæse de summerede timer og overføre dem til indberetningssiden.

Følgende tidsplan beskriver dialogen med skolerne og valideringen af de indkomne timetal:

- De udtrukne skoler og deres kommuner fik tilsendt varslingsmail fra Styrelsen for It og Læring d. 5. marts 2018 om, at de var udtrukket til at deltage i undersøgelsen.
- Undersøgelsesperioden løb fra den 9. april til 26. april (uge 15-17).
- Den 10. april fik skolerne tilsendt en reminder om, at registreringsperioden netop var startet.
- Den 24. april fik skolerne en reminder om, at registreringsperioden var ved at slutte og at alle data skulle indberettes inden den 30. april.

- Den 7. maj sendte styrelsen en valideringsmail ud til skoler, som umiddelbart havde indberettet urealistisk mange hhv. få undervisningstimer i forhold til antal klasser på skolen.
- Den 14. maj sendte styrelsen rykker til de skoler, som endnu ikke havde indberettet. Ny frist var den 17. maj.
- Den 15. maj sendte styrelsen en valideringsmail til de skoler, som umiddelbart havde en høj andel undervisningstimer, som ikke blev gennemført efter planen.
- Den 30. maj modtog alle skoler en kvitteringsmail med en opgørelse over den andel af skolens planlagte undervisning, som ikke var gennemført efter planen.
- Styrelsen for It og Læring tog ultimo maj og primo juni telefonisk kontakt til skoler, der endnu ikke havde indberettet og til skoler, der havde indberettet atypiske timetal. Det lykkedes at få kontakt til mange af kontaktpersonerne og få valideret skolernes tal, men det lykkedes ikke at få kontakt til alle skoler trods gentagne forsøg.

Resultatet efter ovenstående validering er, at der er modtaget data fra 318 af de 320 udtrukne skoler. Det er en svarprocent på 99,4 procent, hvilket er tilfredsstillende.

Fire skoler er herefter udeladt af beregningerne i notatet, fordi de har indberettet meget få undervisningstimer i forhold til antal klasser på skolen og det har ikke været muligt via mail eller telefon at få verificeret tallene. Notatet baserer sig således på data fra 314 skoler.

Det må samlet konkluderes, at bortfaldet er meget lille i undersøgelsen, og at datamaterialet derfor kan anses for at være repræsentativt for hele landet (unbiased).

Det skal dog samtidig nævnes, at dataindsamlingen 'blot' forløb over tre skoleuger ud af de typisk 40 skoleuger på et skoleår. Dette kan give en bias i resultaterne, såfremt de tre skoleuger er atypiske i forhold til hele skoleåret. Dog medfører stikprøvemodellen, at resultaterne er underlagt en vis tilfældig variation. Den formelle statistiske usikkerhed ligger på +/- 2-3 procentpoint.

STIL lægger i beskrivelsen af resultaterne til grund, at forskelle mellem procentandele skal udgøre minimum et procentpoint, hvis de skal tillægges reel betydning og ikke med lige så stor sandsynlighed stammer fra statistisk usikkerhed.

Afslutningsvis skal det bemærkes, at resultaterne ikke kan opgøres på kommuneniveau, da datagrundlaget er 314 skoler, der ikke er repræsentative på kommuneniveau.

Bilag 2. Indberetningsskema

		Antal klokketimer		
		Timer i børnehaveklassens kompetenceområder og fagopdelte timer i 1.-3. klasse	Fagopdelte timer i 4.-9. klasse	Understøttende undervisning (UU) i bh.-9. klasse
	Antal planlagte undervisningstimer i alle klasser (A+B+C+D+E)			
	A. Antal undervisningstimer gennemført efter planen			
Ikke gennemført efter planen	B. Antal undervisningstimer gennemført med en læreruddannet underviser eller en underviser med særlige kvalifikationer			
	C. Antal undervisningstimer gennemført med en pædagoguddannet underviser eller en underviser med relevante kvalifikationer			
	D. Antal undervisningstimer gennemført af en underviser uden kvalifikationsgivende uddannelse eller særlige/relevante kvalifikationer			
	E. Antal timer, hvor der ikke er foregået undervisning			

Hvordan er det elektroniske indberetningsskema bygget op?

Kolonner:

Indberetningsskemaet er inddelt i tre kolonner. Undervisningstimer i bh.-3. klasser indberettes samlet i en kolonne for sig, undervisning i 4.-9. klasser indberettes samlet og endelig skal al understøttende undervisning i bh.-9. klasse indberettes samlet. Den understøttende undervisning skal opgøres separat, fordi kravene til underviserne er forskellig fra fag-underviserne.

Rækker:

Rækkerne angiver:

- Antal planlagte undervisningstimer i alt (grøn række)
- Antal undervisningstimer gennemført efter planen (grøn række)
- Antal undervisningstimer ikke afholdt efter planen. Denne kategori er opdelt i fire undergrupper (de blå rækker).